

# ימי לימוד תנ"ך

לאורה של תורת ארץ ישראל

לע"נ סיון דברי בן בשט ז"ל



## על ספה של מלחמת אחים

### הרב אריה אוריאל

יהושע כב:

ט וישבו וילכו בני ראובן ובני גד וחצי שבט המנשה מאת בני ישראל משלה אשר בארץ כנען ללכת אל ארץ הגלעד אל ארץ אחזתם אשר נאחזו בה על פי יקוק ביד משה: י ויבאו אל גלילות הירדן אשר בארץ כנען ויבנו בני ראובן ובני גד וחצי שבט המנשה שם מזבח על הירדן מזבח גדול למראה: יא וישמעו בני ישראל לאמר הנה בנו בני ראובן ובני גד וחצי שבט המנשה את המזבח אל מול ארץ כנען אל גלילות הירדן אל עבר בני ישראל: יב וישמעו בני ישראל ויקהלו כל עדת בני ישראל שלה לעלות עליהם לצבא: יג וישלחו בני ישראל אל בני ראובן ואל בני גד ואל חצי שבט מנשה אל ארץ הגלעד את פינחס בן אלעזר הכהן: יד ועשרה נשאים עמו נשיא אחד נשיא אחד לבית אב לכל מטות ישראל ואיש ראש בית אבותם המה לאלפי ישראל: טו ויבאו אל בני ראובן ואל בני גד ואל חצי שבט מנשה אל ארץ הגלעד וידברו אתם לאמר: טז כה אמרו כל עדת יקוק מה המעל הזה אשר מעלתם באלהי ישראל לשוב היום מאחרי יקוק בבנותכם לכם מזבח למרדכם היום ביקוק: יז המעט לנו את עון פעור אשר לא הטהרנו ממנו עד היום הזה ויהי הנגף בעדת יקוק: יח ואתם תשובו היום מאחרי יקוק והיה אתם תמרדו היום ביקוק ומחר אל כל עדת ישראל יקצף: יט ואך אם טמאה ארץ אחזתכם עברו לכם אל ארץ אחזת יקוק אשר שכן שם משכן יקוק והאחזו בתוכנו וביקוק אל תמרדו ואתנו אל תמרדו בבנותכם לכם מזבח מבלעדי מזבח יקוק אלהינו: כ הלוא עכן בן זרח מעל מעל בחרם ועל כל עדת ישראל היה קצף והוא איש אחד לא גוע בעונו: כא ויענו בני ראובן ובני גד וחצי שבט המנשה וידברו את ראשי אלפי ישראל: כב אל אלהים יקוק הוא ידע וישאל הוא ידע אם במרד ואם במעל ביקוק אל תושיענו היום הזה: כג לבנות לנו מזבח לשוב מאחרי יקוק ואם להעלות עליו עולה ומנחה ואם לעשות עליו זבחי שלמים יקוק הוא יבקש: כד ואם לא מדאגה מדבר עשינו את זאת לאמר מחר יאמרו בניכם לבנינו לאמר מה לכם וליקוק אלהי ישראל: כה וגבול נתן יקוק ביננו וביניכם בני ראובן ובני גד את הירדן אין לכם חלק ביקוק והשביתו בניכם את בנינו לבלתי ירא את יקוק: כו ונאמר נעשה נא לנו לבנות את המזבח לא לעולה ולא לזבח: כז כי עד הוא בינינו וביניכם ובין דורותינו אחרינו לעבד את עבדת יקוק לפניו בעלותינו ובזבחינו ובשלמינו ולא יאמרו בניכם מחר לבנינו אין לכם חלק ביקוק: כח ונאמר והיה כי יאמרו אלינו ואל דרתינו מחר ואמרנו ראו את תבנית מזבח יקוק אשר עשו אבותינו לא לעולה ולא לזבח כי עד הוא בינינו וביניכם: כט חלילה לנו ממנו למרד ביקוק ולשוב היום מאחרי יקוק לבנות מזבח לעלה למנחה ולזבח מלבד מזבח יקוק אלהינו אשר לפני משכנו: ל וישמע פינחס הכהן ונשיאי העדה וראשי אלפי ישראל אשר אתו את הדברים אשר דברו בני ראובן ובני גד ובני מנשה וייטב בעיניהם: לא ויאמר פינחס בן אלעזר הכהן אל בני ראובן ואל בני גד ואל בני מנשה היום ידענו כי בתוכנו יקוק אשר לא מעלתם ביקוק המעל הזה אז הצלתם את בני ישראל מיד יקוק: לב וישב פינחס בן אלעזר הכהן והנשיאים מאת בני ראובן ומאת בני גד מארץ הגלעד אל ארץ כנען אל בני ישראל וישבו אותם דבר: לג וייטב הדבר בעיני בני ישראל ויברכו אלהים בני ישראל ולא אמרו לעלות עליהם לצבא לשחת את הארץ אשר בני ראובן ובני גד ישבים בה: לד ויקראו בני ראובן ובני גד למזבח כי עד הוא בינתינו כי יקוק האלהים:

מורה נבוכים ג מא:

אבל עושה ביד רמה, הוא ה'מזיד' שיעז פניו ויעבור בפרהסיה, שזה אינו עובר לתאבון לבד ולא לעשות מה שמנעה התורה לעשותו לרוע מידותיו לבד, אבל לחלוק על התורה ולעמוד כנגדה - ומפני זה אמר בו, "את ה' הוא מגדף", והוא יהרג בלא ספק. ולא יעשה זה אלא מי שעלה בלבו דעת אחר לחלוק בו על התורה, ומפני זה בא הפירוש המקובל "בעבודה זרה הכתוב מדבר", מפני שהוא חולק על פינות התורה, כי לא עבד אדם כוכב אלא מי שהאמין בו הקדמות - כמו שביארנו בחיבורינו פעמים. וכך הוא הדין אצלי בכל עבירה שיראה ממנה סתירת התורה או המחלוקת כנגדה. ואפילו אכל לדעתי אדם מ'ישראל' 'בשר בחלב', או 'לבש שעטנז', או הקיף 'פאת ראש' לבזיון התורה, מפני דעת שיתבאר כפירה, לא מיתת עונש - כ'אנשי עיר הנידחת', שיהרגו מיתת כופרים, לא מיתת עונש, ולזה ממונם בשריפה ואינו לירושיהם כ'שאר הרוגי בית דין'. וכך אני אומר בעדה מ'ישראל' שזדו לעבור על אי זו 'מצוה' שתהיה, ו'עשו ביד רמה' - יהרגו כולם; וראיה לדבר - 'ענין בני ראובן ובני גד', שבא בהם, ו'ויאמרו כל העדה לעלות עליהם לצבא', ואחר כך בואר להם בשעת ה'התראה' שהם כבר כפרו בהסכימם על ה'עברה' ההיא וכפרו בתורה כולה - והוא אמרם להם "לשוב היום מאחרי ה'", והשיבו הם גם כן, "אם במרד וגו'" - והעלה בידך אלו העיקרים גם כן בעונשים.

# ימי לימוד תנ"ך

## לאורה של תורת ארץ ישראל

לע"נ סיון דברי בן בשט ז"ל



### ספר עקידת יצחק - שער כ:

מה שחטאו היחידים בכל צבור וצבור בפרוץ באחד מהאיסורים שבתורה כגון בין נסך או גבינה של עכו"ם או שעטנז וכיוצא שהעלם עין השופטים והמנהיגים מתיר אותם כאלו הם מותרים מן הדין שכבר הפכו בזה חטאות היחיד אל חטאות הצבור מכללם. וכמה פעמים נתחבטתי על זה על אודות הנשים הקדשות שהיה אסורן רופף ביד שופטי ישראל אשר בדורנו ולא עוד אלא שכבר יאותו בקצת הקהלות ליתן להם חנינה ביניהם גם יש שמפסיקין להם פרס מהקהל כי אמרו כיון שמצילות את הרווקים או הסכלים מחטא אסור אשת איש החמור או מסכנת הגויות מוטב שיעברו על לאו זה משיבאו לידי אסור סקילה או סכנת שריפה. ואני דנתי על זה פעמים רבות לפניהם ולפני גדוליהם והסברתי להם שהחטא הגדול אשר יעבור עליו איש איש מבית ישראל בסתר ושלא לדעת הרבים וברשות ב"ד חטאת יחיד הוא והוא שבעונו ימות ע"י ב"ד של מעלה או מטה וכל ישראל נקיים כמו שהיה עון פילגש בגבעה אם היו ב"ד שלהם מוסרין האנשים הרשעים ההם לבדם ביד ישראל. אמנם החטא הקטן כשיסכימו עליו דעת הרבים והדת נתנה בבתי דיניהם שלא למחות בו הנה הוא זמה ועון פלילי וחטאת הקהל כלו ולא נתן למחילה אם לא בפורענות הקהל כמו שהיה בבני בנימן על השתתפם בעון והוא היה עון סדום כמו שביארנו שהם ובתי דיניהם הסכימו שלא להחזיק יד עני ואביון. ולכן הוא טוב ומוטב שיכרתו או ישרפו או יסקלו החטאים ההם בנפשותם משתעקר אות אחד מהתורה בהסכמת הרבים כמו שאמר בזה שעשתה בו פרשה בפני עצמו לא תהיה קדשה וכו' (דברים כ"ג) כמו שיתבאר שם ב"ה. ומי שלא יקבל זה בדעתו אין לו חלק בבינה ונחלה בתורת אלהית.

מאמרי הראיה / חלק ב / (חליפת מכתבים) / למקדש מעט

ב"ה שנת תרפ"ג עיר הקודש ירושלים תובבת אחת לאחינו ב"י קהילות הקודש והיחידים האהובים באה"ב באמעריקא וקנדה יצ"ו. שלמי אמוני ישראל החרדים לדבר ד'. המאמינים בתורת משה מורשה. תורה שבכתב ותורה שבעל פה. שעליה כרת הקב"ה ברית עם ישראל

שלו' וברכה מהר הקודש מירושלים אחינו היקרים

באה אלי שמועה. ממצב היהדות הנאמנה במדינותיכם. ולבי נשבר בקרבי כי עלה הפורץ. של אלה אשר השחיתו את כרם ד' צבאות בית ישראל. וידיחו רבים מאחרי ד' אלהי ישראל ותורתו הנאמנה. המתחדשים הרפורמים. גם בתוך מחנה החרדים פנימה. ורבים התחילו להיות נמשכים אחריהם בשגגה. לעקור מוסדי עולם. שיסודי היהדות ועקרי תורה שלובים עמם והפרצים התחילו בחומת הקודש, בהדברים המסורים לציבור. והנעשים בהקהל. הקובעים את חותמם על צורת העדה בכללותה. והם סדרי בתי הכנסיות. בצורת בניינם ובדרכי הקודש של הליכותיהם ומנהגייהם הקדושים והדברים באו לידי כך, שמרעה אל רעה יצאו. ועבירה גוררת עבירה והריסה גוררת הריסה. עד שנמצאו כאלה ששלחו יד במסורה הקדושה לכל ישראל קדושים מאז ומעולם לעשות בבתי הכנסיות עזרת אנשים לבד ועזרת נשים לבד. ואשר המהרסים הראשונים אשר התחילו לבטל את הסדר הקדוש והמחויב הזה. יודעים אנחנו מה עלתה בידם. שרובם ככולם נשתכחו מהם ומזרעם כל יסודי האמונה וכל קדושת ישראל. והרבה מהם נשתמדו ונבלעו בין גויי הארץ ונכרתו לגמרי מבית ישראל. ואשר לא עשו עדיין את הצעד הזה. של השמד המכלה. הנה הם כאברים מדולדלים בגוף האומה. בלא תורה ובלא אור של יהדות אמיתית ועינינו רואות וכלות עליהם. והטובים שבהם מתחרטים על עונות אבותיהם. אחרי שהם רואים את חורבנם הרוחני מדרשות של ישראל כמו שאמרו חז"ל בגמרא ברכות ט"ז א', אר"ח בר"ח למה נסמכו אהלים לנחלים דכתיב כנחלים נטיו כגנות עלי נהר כאהלים נטע ד' וגו'. לומר לך מה נחלים מעלים את האדם מטומאה לטהרה. אף אהלים מעלים את האדם מכף חובה לכף זכות. ופירש"י שם אהלים בתי מדרשות.

ועתה מה נאמר ומה נדבר אם באותו המקום הקדוש בית הכנסת. שנועד להעלות את האדם מישראל מידי טומאתו, להעלותו מכף חובה לכף זכות, אם המקום הזה יחולל מקדושתו. וקדושתו של ישראל המנוחלת לנו מימי קדם, להתנהג בטהרה, ובתכונת המדות הקדושות. להנהיג עזרת אנשים ועזרת נשים. במחלקות מיוחדות. אם קדושה זו תתבטל חס וחלילה. ותחתיה יבאו מנהגים זרים של אומות נוכריות. המבטלים את יסוד הקודש, ועושים את כניסתנו לבית הכנסת לחטאת. ושליחות יד בקדשי ד', המסורים לנו בסדרי מקדש מעט, אשר הם הם שעמדו לנו גם בארצות אויבינו. ובגלותנו. כדאמרינן כמגילה כ"ט א': ואהי להם למקדש מעט. אר"י אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל.

מקום קדוש, כשישראל מתקבצים שם למטרה של קדושה, שכל דבר שאסור משום סרך יצר הרע במקום אחר נעשה איסורו יותר חמור ויותר מזיק במקום קדוש, ופוגם ע"ז את כל מעלות הקודש של גוי קדוש, ומפסיד את הכונה ואת רוממות הנפש של קדושת התפילה והעבודה הטהורה.

ומה שמחמיר את הענין של האיסור הוא, מה שנעשה בתור פעולה של קהל ועדה וישראל, שכבר כתב ע"ז הרמב"ם במו"נ ח"ג פמ"א, שבכל איסור ובכל עבירת מצוה שנעשה ביד רמה ע"י עדה מישראל יש לזה דין עיר הנדחת וחלילה לזרע קודש שיכנסו במצודה רעה כזאת.